

De kern van onze hoop

John E. Phelan Jr.

DE KERN VAN ONZE HOOP

Over de actualiteit van de christelijke eschatologie

Vertaald en ingeleid door Leo Mietus

Deze uitgave is mede tot stand gekomen dankzij de financiële ondersteuning van:
Het comité van de Bond van Vrije Evangelische Gemeenten in Nederland
Het bestuur van het Seminarium van de Bond van Vrije Evangelische Gemeenten in
Nederland

Brochurereeks nr. 45

2019

ISBN/EAN: 978 90 74894 54 8

Originally published by InterVarsity Press as *Essential Eschatology: Our Present and Future Hope* by John E. Phelan Jr. ©2013 by John E. Phelan Jr. Translated and printed by permission of InterVarsity Press, P.O. Box 1400, Downers Grove, IL 60515, USA. www.ivpress.com.

©2019 Nederlandse vertaling: Bond van Vrije Evangelische Gemeenten in Nederland
President Kennedylaan 311, NL 6883 AK Velp.

Vertaling en inleiding bij de Nederlandse vertaling: Leo Mietus.

Vormgeving: Hans Seijlhouwer, Amstelveen.

De Bijbelcitaten zijn naar de Nieuwe Bijbelvertaling 2004 van het Nederlands Bijbelgenootschap. Enkele citaten zijn overgenomen uit de NBG-vertaling 1951, de Groot Nieuws Bijbel (GNB) en de Bijbel in Gewone Taal (BGT).

Afbeelding omslag: Niet gesigeneerde schildering over het Lam uit Openbaring 5, gemaakt onder leiding van Noortje Geurts tijdens een toerustingsbijeenkomst van het Seminarium van de Bond van Vrije Evangelische Gemeenten op 17 maart 2001 in de Jeruëlkapel te Utrecht. Opgenomen in: Ed van den Berg (red.), *De toekomst van A tot Z*, Jrg. 2001 (Uitgave Seminarium Bond VEG), achterin.

Alle rechten voorbehouden / All rights reserved

INHOUD

Inleiding bij de Nederlandse vertaling 7

Kerk in een tijd van beproeving. Een artikel van John E. Phelan Jr. uit 2001
15

De kern van onze hoop

Dankbetuiging 21

Inleiding 23

1. Hoop en belofte. *Een overzicht en een uitnodiging* 27

2. Hoop en aanpassing 43

3. Hoop op de opstanding 63

4. Hoop op het oordeel 81

5. Hoop op het koninkrijk van God 101

6. Hoop op Jezus' wederkomst 117

7. Hoop onder de heerschappij van een wereldmacht 135

8. Hoop op het duizendjarig rijk (chiliasme) 153

9. Hoop voor Israël 171

10. Hoop voor de kerk 189

Noten 207

Literatuur 217

Register op namen 223

Register op zaken 225

Register op Bijbelplaatsen 226

INLEIDING BIJ DE NEDERLANDSE VERTALING

God of Hope?

Eeuwenlang hebben pelgrims en toeristen het beroemde laatmiddeleeuwse altaarstuk *De aanbidding van het Lam Gods* van de gebroeders Jan en Hubert van Eyck bewonderd. Iedereen die de Sint-Baafskathedraal in Gent bezoekt, raakt onder de indruk van het lam met zijn mystieke uitstraling. Onlangs werd er een sensationele ontdekking gedaan. Het *Lam Gods* dat uit 1432 dateert, is in de zestiende eeuw overgeschilderd. Toen de latere verflagen waren verwijderd, kwam er een veel 'aardser' lam tevoorschijn. 'Het centrale element, het lam dat Jezus Christus symboliseert, had oorspronkelijk andere ogen, oren en een andere snuit,' meldde de NOS op 19 juni 2018. 'De ogen zijn priemender, de oren zitten lager en de neus, de mond en andere delen van de kop zien er heel anders uit dan de kijkers de afgelopen vierhonderd jaar hebben gezien.'¹ De middeleeuwse kunstenaars waren er niet voor teruggedeinsd een veel ruiger beeld van het lam te schilderen. Het kijkt de toeschouwer rechtstreeks aan alsof het zeggen wil: Wat heb jij in je leven gedaan?

Het boek van John E. Phelan Jr., dat in 2013 in het Engels verscheen onder de titel *Essential Eschatology*, is een poging om het oorspronkelijke beeld van Christus en de christelijke toekomstverwachting in ere te herstellen. De symboliek van het Lam Gods is – naast het evangelie van Johannes – ontleend aan het boek Openbaring en is in de loop van de eeuwen met veel theologische verflagen geretoucheerd. Phelan laat in zijn boek zien hoe deze lagen het zicht op de christelijke hoop hebben belemmerd en hoe belangrijk het is om de oorspronkelijke kracht en ruigheid van de vroegchristelijke toekomstverwachting weer onder de aandacht te brengen.

De schrijver, emeritus-hoogleraar aan het Theologisch Seminarium van de *Evangelical Covenant Church* aan de North Park University in Chicago, staat met zijn boek in een lange traditie van de Vrije Evangelische Gemeenten. De verwachting van de wederkomst van Christus kreeg daar vanaf het begin veel aandacht en was gekoppeld aan diaconale inzet. De vroege Nederlandse

Bond was in dat opzicht een erfgenaam van het Nederlandse Réveil. Dankzij Willem de Clercq, Isaac da Costa en Hendrik Jacob Koenen was er in het Réveil veel aandacht voor het duizendjarig rijk, Israël en de wederkomst van Christus en dit droeg bij aan de ‘charitatieve krachtsontplooiing van het Réveil’.²

Ook de *Beginselen* van de Bond van Vrije Evangelische Gemeenten, opgesteld in 1885-1888, ademen dezelfde sfeer. De verwachting van de komst van Christus en de gerichtheid op ‘Jeruzalem’ gingen gepaard met het omzien naar de armen en de strijd tegen alcoholisme en verpaupering. Deze zogenaamde ‘chiliasische’ verwachting van de toekomst, die inhoudt dat er een periode op aarde komt, waarin Christus zal heersen, versterkte het verzet tegen de jansaliegheest en motiveerde mensen om zich in te zetten voor evangelisatie en verbetering van de leefomstandigheden van armen en minderbedeelden.³ In die zin had de toekomstverwachting van de vroege Bond een maatschappijkritische component.

Dat ook Phelan voorstander is van een op de tijd betrokken, kritische theologie van de hoop was al vóór de publicatie van zijn boek duidelijk. In januari 2002 publiceerde Bert Louwerse een bewerking van een artikel dat Phelan schreef naar aanleiding van de aanslag op de Twin Towers in New York op 11 september 2001.⁴ Die gebeurtenis veranderde de wereld en drukte Phelan met de neus op de feiten. Welke vergelding zou er komen en hoe moest je theologisch omgaan met zo’n ‘apocalyptische’ gebeurtenis? En vooral: Hoe moest de kerk reageren en weerstand bieden aan de roep om wraak?

Gezien de importantie van deze gebeurtenis en de gevolgen daarvan, is dit artikel in deze uitgave integraal opgenomen. Het plaatst Phelans theologiseren in een actueel kader. Hij streeft naar een theologie die de christelijke kerk herinnert aan haar eigen unieke opdracht en die wereldgelijkvormigheid bestrijdt. Phelan is zeer kritisch als het gaat om een kerk die zich verbindt met de machtingen en zich verschuilt achter goedkope retoriek om slechts haar eigen gelijk te bevestigen. In zijn boek gaat hij bijvoorbeeld diep in op de milieucrisis en het kapitalisme. Voor veel evangelische christenen zijn dit geen eigenlijke theologische thema’s.

Maranathaprediking

Het boek *De kern van onze hoop* geeft veel inzicht in de aard van de christelijke hoop en kan beschouwd worden als Phelans geestelijke testament. Het is

een samenvatting van zijn theologische opvattingen die hij als predikant en hoogleraar ontwikkelde in een lange reeks van jaren. In zekere zin biedt Phelan ook een antwoord op de crisis die in de Nederlandse Bond ontstond rond de Maranathaprediking, die na 1905 door Johannes de Heer en anderen werd gepropageerd.

Uit het boek *Weggaan en toch blijven*, dat gewijd is aan de geestelijke nalatenschap van Bert Louwerse, wordt duidelijk hoezeer de Bond verdeeld is geraakt door de prediking over het duizendjarig rijk, dat met name door het geschrift *Wat gelooven en belijden wij in den Bond van Vrije Christelijke Gemeenten?* uit 1912 grote invloed kreeg. Louwerse laat zien hoe er een kloof ontstond tussen de generatie predikanten die vasthield aan het eindtijdschema van 1912 en een jongere generatie die deze schematisering wereldvreemd en benauwend vond. In de Nederlandse Bond van Vrije Evangelische Gemeenten is het niet gelukt om beide groepen te verbinden en een nieuwere theologie te ontwikkelen die een gedeelde identiteit zou kunnen bevorderen. In zijn lezing *Uit de diepte* zei Louwerse daarover: ‘Ons onvermogen om een goede aansluiting te vinden bij de vorige generaties is even duidelijk aanwezig als dat van sommige navolgers, die in veel gevallen zelfs niet bereid waren (of moet je toch zeggen: niet in staat, gevangen in hun eigen verhaal) tot een open dialoog met hen die de revolutie preekten en hun zekerheden omver stootten.’⁵ Louwerses grootste bezwaar tegen de traditionele chiliastische Bijbeluitleg was dat zij deel uitmaakte van een stroming ‘die gekenmerkt wordt door een verabsolutering van eigen standpunten, waarmee anderen de maat wordt genomen.’⁶ Dat maakte het vrijwel onmogelijk om tot een eerlijke theologische gedachtewisseling te komen.

Het seminarium van de Bond deed in 2000 en 2001 belangrijke pogingen om theologisch inhoudelijk te reflecteren op de christelijke toekomstverwachting. Zo schetste Kees van der Kooi in zijn lezing *De wederkomst en voleinding als horizon* het fundamentele probleem van de teloorgang van de christelijke hoop in onze westerse cultuur. Hij haalde Friedrich Nietzsche aan die stelde dat de moderne tijd deze hoop met een spons heeft uitgewist. De horizon die eeuwenlang het uitzicht van de westerse wereld bepaalde, is verdwenen. Toch laat Van der Kooi de christelijke eschatologie niet vallen. Hij maakt duidelijk dat zij mensen bevrijdt van cynisme en pessimisme over de cultuur en de wereld.⁷

In dezelfde toerustingsserie hielden Ed van den Berg en Jeannet van de Kamp zich diepgaand bezig met profetie en apocalyptiek in de Bijbel en werden preken over gedeelten uit het boek Openbaring van verschillende predikanten uit de Bond van Vrije Evangelische Gemeenten besproken. Op deze manier werd een poging gedaan om met hulp van nieuwere Bijbels-theologische inzichten

een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van een theologie van de hoop, die de Bond ten goede zou kunnen komen.⁸

Een kritische theologie van de hoop

Phelan sluit in zijn boek aan bij theologen als Jürgen Moltmann en Tom Wright, die beiden veel over de eschatologie (de leer van de laatste dingen) gepubliceerd hebben. Het denken van Moltmann speelt vooral een rol in de hoofdstukken over het duizendjarig rijk en Israël. Moltmann ontwikkelde in de jaren zestig van de twintigste eeuw een theologie van de hoop en ontdekte hoe fundamenteel de verwachting van het duizendjarig rijk is. Met deze verwachting was er in de vroege kerk ruimte geweest voor Israël *als* Israël en was er geen plaats voor de heilloze gedachte dat de kerk Israël had vervangen. Ook de nieuwtestamenticus Wright is een gids voor Phelan en hij gebruikt meermalen diens exegetische opvattingen. Zo deelt hij bijvoorbeeld Wrights kritische visie over de opname van de gemeente. Wright moet niets hebben van de opvatting dat de gemeente vóór de grote verdrukking wordt opgenomen en met Christus achter de wolken verdwijnt. Deze in de Verenigde Staten nog altijd populaire visie van veel evangelicals verwerpt hij als een vorm van escapisme. De gelovigen onttrekken zich op die manier aan hun verantwoordelijkheid voor de wereld. Ook Phelan neemt nadrukkelijk afstand van deze visie en maakt bezwaar tegen het gemak waarmee veel evangelicals deze chiliastische opvatting verbinden met een rechtse, conservatieve politiek.

Phelans boek ademt hier en daar een andere sfeer dan wij in de Nederlandse academisch-theologische wereld gewend zijn. Voor hem staat het laatste oordeel, de komst van Christus en de belofte van een nieuwe hemel en een nieuwe aarde niet ter discussie. Orthodoxe theologen in Nederland zullen daar in de regel ook aan vasthouden, maar zij laten vaak wel blijken dat zij weet hebben van kosmologische opvattingen die haaks staan op deze verwachtingen. Zo wijst Kees van der Kooi in zijn bovengenoemde lezing op de kosmologie, die het Bijbels-christelijke Godsgeloof gaandeweg onder grote druk zette: 'Ik denk dat wat Nietzsche heeft gezien voor grote delen van de samenleving, waar wij deel van uitmaken, opgaat. De horizon van onze planeet wordt bepaald door het verhaal van de kosmologen, die nog een lang leven voorspellen van onze planeet en ons zonnestelsel, zelfs van ons universum. Maar er komt, zo zeggen zij, een tijd dat de zonnen zullen uitdoven, en ons heelal uit elkaar zal barsten of in elkaar klappen als een mislukte cake.' Daardoor is de verwachting van een

concrete wederkomst voor veel mensen verdwenen, stelt Van der Kooi, hoewel zij wel op zoek zijn naar zingeving, bijvoorbeeld in esoterie en mindfulness.⁹ Met dit kosmologische discours houdt Phelan zich amper bezig, maar wel waarschuwt hij ervoor dat de dominantie van het modernisme en postmodernisme het christelijke discours dreigt te overstemmen.

Phelan staat zeer kritisch tegenover wat hij noemt ‘het Verlichtingsproject’. Hij schrijft dat dit project mislukt is en wijst op de ontwrichting van het milieu, de teloorgang van menselijke, sociale verbanden en de effecten van (kern)bewapening en andere bedreigende technologische ontwikkelingen. Zijn positie doet soms denken aan de antithetische opstelling die in Nederland binnen de antirevolutionaire kring van Guillaume Groen van Prinsterer en Abraham Kuyper gebruikelijk was. Phelan hangt hier een Bijbels-theologische visie aan die profetisch is. Een kerk die geen onderscheid meer weet te maken tussen wereld en evangelie, verwerpt hij. Maar anders dan Kuyper verafschuwt Phelan een kerk of christelijke partij die naar macht streeft. Zijn verzet tegen het ‘Verlichtingsproject’ komt niet voort uit een poging de Verlichting te overtroeven en met machtsmiddelen te verslaan, zoals veel evangelische christenen in de Verenigde Staten willen. Eerder gaat het hem om een ontmaskering van ideologieën, waarbij de kerk jaagt naar invloed in de politieke machtscentra of zelf een macht in de wereld wil zijn.

Phelan wijkt wat betreft zijn Bijbelse opvattingen en exegese af van wat in veel evangelische kringen gebruikelijk is. In de IFFEC, de Internationale Bond van Vrije Evangelische Gemeenten, waar Phelan jarenlang betrokken was bij de organisatie van de theologenconferenties, behoort hij tot de stroming die openstaat voor vernieuwende inzichten uit de academische Bijbelwetenschap. In het boek *Free and United* van Walter Persson, dat handelt over het ontstaan en het karakter van de Internationale Bond, wordt uitvoerig stil gestaan bij de discussies die gevoerd zijn rond de Bijbel. Volgens Persson zijn alle aangesloten Bonden op de Bijbel gericht, ‘maar sommigen sluiten zich meer aan bij een fundamentalistische visie op de Bijbel en anderen bij een historisch-kritische visie.’¹⁰ Phelan hoort duidelijk bij de laatste richting en toont in zijn boek veel inzicht in belangrijke wetenschappelijke visies op het gebied van de Bijbelse theologie en exegese. Zo schrijft hij zonder terughoudendheid over het ontbreken van een welomschreven visie op de hemel en de hel in het oude Israël en maakt hij melding van de historisch-kritische visie van Albert Schweitzer, die stelde dat Jezus zich vergist had met zijn belofte van een spoedige wederkomst.

Een van de tekorten van de Maranathaprediking in de Nederlandse Bond was dat zij zich onttrok aan deze wetenschappelijke theologische reflectie en

zodoende geen rol kon spelen op het terrein van de academische theologie. De Maranathaprediking kon om die reden meer ontwikkelde leden van de Vrije Evangelische Gemeenten uiteindelijk niet bevredigen. Bovendien verloor de Bond in de loop der jaren zijn maatschappijkritische houding. De verwachting van de opname van de gemeente en van het duizendjarig rijk werd steeds meer een systeem voor ingewijden. Het bevestigde de aanhangers in hun 'gelijk', maar leidde niet meer tot een vernieuwende betrokkenheid op de maatschappij.¹¹ Phelans boek laat zien dat het ook anders kan. Aan de hand van het boek Openbaring legt hij maatschappelijke mechanismen bloot, waardoor veel christenen zich laten inkapselen. Ook werkt hij op meerdere plaatsen met de theorie van het zondebokmechanisme van René Girard. In feite is hij in de verschillende hoofdstukken steeds bezig om de gemeente van Christus toe te rusten voor haar opdracht in de wereld en ontwikkelt hij al schrijvend een kritische theologie van de hoop.

Een leerzaam boek

Al deze overwegingen rechtvaardigen een vertaling van Phelans boek voor de Nederlandse Bond van Vrije Evangelische Gemeenten. Het gaat immers om de visie van een geestverwant uit een ander werelddeel. Phelan zelf gelooft dat er meer dan ooit behoefte bestaat aan een gezonde theologie van de hoop of zoals een van de recensenten van het boek schreef: 'Phelan wijst terecht op de positieve en belangrijke aard van de 'hoop' die in de eschatologie tot uitdrukking komt en presenteert een heel leerzaam boek dat zowel Bijbels als theologisch bevredigend is' (Grant Osborne, Trinity Evangelical Divinity School).¹² Voor predikanten en gemeentelijk werkers die in de Bond actief zijn, kan dit boek goede diensten bewijzen voor reflectie op de behandelde onderwerpen. Maar ook geïnteresseerde gemeenteleden kunnen bij Phelan hun licht opsteken. Het boek past daarom in de serie van de brochurereeks van de Bond en is een aanvulling op een eerdere brochure met teksten van Riemer Roukema: *De Bijbel besproken. Bezinning en gesprek over enkele Bijbelse onderwerpen*.¹³

De afbeelding op de omslag van het boek is afkomstig uit de map die in 2001 door Ed van den Berg werd samengesteld uit het materiaal van de toerustingscursus *De toekomst van A tot Z*. Tijdens de laatste cursusdag werd onder leiding van kunstenaar Noortje Geurts door de deelnemers gewerkt aan figuratieve verbeeldingen van het boek Openbaring. De verbeelding die op de omslag is afgedrukt, is een weergave van het visioen van Johannes in Openbaring 4 en

5. Links en rechts zijn vier wezens afgebeeld en in het midden, in een stroom van licht, verschijnen de poten en kop van een lam. Zoals de tekst beschrijft hadden de vier wezens zes vleugels 'met overal ogen langs de randen en aan de binnenkant' (Opb. 4:8). Het schilderij toont ogen die open en speurend de wereld inkijken. Op zoek naar mensen die het moeilijk hebben? In feite is ook hier op een andere manier dan bij de gebroeders Van Eyck uitdrukking gegeven aan een aanwezigheid van God in de wereld, die niet afgerond en vergeestelijkt is, maar ruig en in zekere zin ook ontregelend en confronterend. De ogen speuren naar licht en dageraad. Wanneer zal de dag komen, waarop alle onrecht is weggedaan?

Ties Prins schreef in de toerustingsmap hoe belangrijk klank en kleur kunnen zijn als het gaat om de Bijbelse beelden van hoop en verwachting. 'Onze ervaring is dat uitgedaagd worden tot persoonlijke verbeelding uitermate dienstbaar kan zijn voor het gesprek over centrale en Bijbelse thema's of over de inhoud van een Bijbelboek. Niet alleen in catechese en toerusting, maar ook in onze zondagse vieringen. En dat niet louter en alleen om eens anders bezig te zijn, maar om elkaar deelgenoot te maken van de veelkleurigheid van geloof en verwachting onder mensen, en ook om vorm te geven aan de identiteit van je gemeente.'¹⁴ Naast theologische reflectie is dit van groot belang. Beelden van creatieve of kunstzinnige mensen kunnen dimensies en vermoedens losmaken, die met woorden niet te bereiken zijn.

Resten aan het slot van deze inleiding nog enkele dankwoorden. In de eerste plaats aan John E. Phelan Jr., die mij de vertaling van zijn boek toevertrouwde. Verder aan de contactpersoon van de Amerikaanse uitgever InterVarsity Press, mw. Ellen Hsu, die aan de Bond van Vrije Evangelische Gemeenten in Nederland het recht verleende om een Nederlandse vertaling van *Essential Eschatology* te publiceren. Dank ook aan mijn collega Theo Hetteema die bereid was mijn vertaling nauwkeurig door te nemen en waardevolle verbeteringen voorstelde. Voor de opmaak ben ik veel dank verschuldigd aan Hans Seijlhouwer. Tenslotte wil ik Hanneke Beem bedanken die vanuit het Bondsbureau deze uitgave ondersteund heeft.

Leo Mietus, winter 2019

KERK IN EEN TIJD VAN BEPROEVING

Een artikel van John E. Phelan Jr. uit 2001

In het oktobernummer van de *Covenant Companion*, het blad van een van onze zusterkerken in de Verenigde Staten, schrijft John E. Phelan Jr., rector van het Seminarium van de Evangelical Covenant Church in de vs, drie dagen na de aanval op de Twin Towers in New York en het Pentagon in Washington, over de vraag hoe de kerk daarop kan reageren. Die vraag gaat ook aan ons niet voorbij. Vandaar dat *Ons Orgaan* u aan het begin van een nieuw jaar een bewerking van dit artikel aanbiedt.

Gezichten

Deze week werd ik door gezichten achtervolgd. Op de voorpagina van de *Chicago Tribune* zag ik het gezicht van een kind dat door haar moeder na een terreuractie in Noord-Ierland naar school werd gedragen. Na de aanval op de Twin Towers in New York zag ik weer gezichten: het geschokte gelaat van omstanders, de ontstelde en verwilderde gezichten van de slachtoffers, het grimmige gelaat van brandweerlieden en politieagenten, de angstige gezichten van kinderen, en – het meest angstaanjagend – het blijde gezicht van een vrouw die zich verheugde over deze aanslag op Amerika's gevoel van eigenwaarde. Ik beleefde die dag in een waas. Tussen alle dagelijkse dingen door vroeg ik telkens: 'Is er nog nieuws?' We praatten met elkaar, mijn vrouw en ik, de kinderen. Mijn vader belde en vroeg of ik niet net op reis was. We bevonden ons allemaal in een soort van shock. En ik kon al die gezichten niet vergeten.

De regering

Zoals de meesten van u vroeg ik me af hoe onze regering zou reageren. Wat zou de president doen? Betekent dit oorlog? Zouden onze jonge vrouwen en mannen opnieuw worden aangemonsterd om elders in de wereld te gaan

vechten? Ik vroeg me af of er meer aanslagen zouden volgen. Zou ik volgende week naar Texas kunnen reizen? Zou het veilig zijn om met het vliegtuig te gaan?

De kerk

Maar ik hield me ook met een andere vraag bezig. Hoe zou de kerk reageren? Het is niet gemakkelijk om in deze tijd kerk te zijn. De kerk zoekt ook naar antwoorden die eigenlijk niet te vinden zijn, en die je ook niet zo snel zou moeten willen geven. Antwoord op vragen als: Waarom gebeurde dit? Waarom greep God niet in? Wat voor God zou een dergelijk bloedbad toestaan? Wat betekent dit allemaal?

Er zijn nog meer redenen te vinden waarom het moeilijk is om in deze tijd kerk te zijn. Het is voor de kerk heel verleidelijk om te vluchten in goedkope troost, om de pijn weg te masseren nog voor deze echt is doorgebroken, om antwoord te geven op vragen nog voor ze gesteld zijn. De kerk staat vaak bloot aan de verleiding om zich zo snel mogelijk via Goede Vrijdag naar Pasen te haasten. Het is voor ons niet gemakkelijk om vragen in de lucht te laten hangen: 'Mijn God, mijn God, waarom hebt Gij mij verlaten...'

We verklaren het te snel weg.

Het is niet gemakkelijk om kerk te zijn als je alleen maar naast iemand kunt staan om te treuren.

Om te delen in de klacht. Maar er is nog een reden waarom het moeilijk is om in deze dagen kerk te zijn. Nu klinkt de roep om wraak.

Mensen overschreeuwen zichzelf van woede. De vijand is gedemoniseerd. Het gaat om 'wij' en 'zij'. En we weten ook precies wie 'zij' zijn.

Maar die weg mag de kerk niet gaan. In deze situatie klinken de ongemakkelijke woorden van Jezus: 'U hebt gehoord dat er gezegd is uw naaste lief te hebben en uw vijand te haten. Maar Ik zeg u uw vijanden lief te hebben en te bidden voor wie u vervolgen ...' (Matteüs 5:43-44).

Wraak

De roep om wraak is maar al te vanzelfsprekend en begrijpelijk. Over de hele wereld branden onophoudelijk de vuren van haat en geweld. Al in Genesis 4 roept Lamech: 'Wie mij verwondt, die dood ik; wie mij raakt, die sla ik neer! Want Kaïn wordt zevenmaal gewroken, maar Lamech zevenenzeventig maal.'

Misschien dat Jezus' oproep om zeventig maal zeven te vergeven een bijna ironische verwijzing is naar deze uitspraak van Lamech...

Natuurlijk, iedereen vindt dat de daders gestraft moeten worden. Iedereen wil leven in vrede en veiligheid. Maar als we doorgaan met de spiraal van wraak en geweld zullen we de vrede nooit bereiken. Voor de kerk is de enige weg die van het kruis.

Laat onze harten met droefheid vervuld zijn, maar laat onze handen gevuld zijn met barmhartigheid. Laat onze geest vol hoop en liefde zijn, en laat ons niet geleid worden door haat en nijd, maar door geloof in de toekomst van God.

Laten we bij hen zijn die worstelen met onmetelijke vragen, bij hen die treuren, die verdriet hebben en vertwijfeld zijn. En blijven vertrouwen op Gods liefde en trouw.

John E. Phelan Jr.

Bewerking: Bert Louwerse.

Ons Orgaan, Jrg. 97 nr. 1 (januari 2002), 8. Oorspronkelijk verschenen als 'Being the Church in a Time of Trial', *The Covenant Companion* (October 2001), 5, 24.